

ISON päihdetyön kehittämistyöryhmän kokous Pieksämäellä
Tyynelän Kuntoutus- ja Kehittämiskeskuksessa
21.9.2007

Avauspuheenvuoro, *Jyrki Koskela*, johtaja, Tyynelän kuntoutuskeskus, työryhmän puheenjohtaja

Viime viikolla julkaistiin uusiin päihdebarometri. Kysely tehtiin 140 kunta- ja järjestöjohtajalle. Barometri osoittaa, että alkoholinkäytöstä johtuvat syrjäytyminen ja sairastavuus ovat nousseet suureksi yhteiskunnallisiksi ongelmiksi, joka tuottaa paineita niin lastensuojeluun, terveydenhuoltoon kun myös päihdehuoltoon. Lähimmän vuoden aikana kuntapäätäjät olettavat ongelmien vain kasvavan.

Suomalainen päihdekeskustelu on edelleen jatkunut vilkkaana julkisessa sanassa. Alkoholiverotusratkaisujen vuoksi alkoholin hinta laski ja sen seurauksena kulutus kasvoi. Alkoholihaitat lähtivät myös jyrkkään kasvuun. Ennen kaikkea välittömät terveyshaitat kasvoivat dramaattisesti. Se näkyi lisääntyneinä alkoholikuolemina, alkoholisairauksien, haima- ja maksatulehdusten määrän kasvuna ja lisääntyneinä kuluina erikoissairaanhoidossa.

Keskustelussa on otettu kantaa siihen, mikä on oikea hintataso, jolla haitat voitaisiin minimoida. Alkoholipulloihin on tulossa varotustekstit. Alkoholi on näkynyt myös katukuvassa. Keskustelu siltä osin on ollut jopa ympäristöhygieniakeskustelua. Kun ravintoloihin tuli täysi tupakointikielto, asiakkaat siirtyivät ravintoloiden edustalle tupakoimaan, josta sitten on tullut naapureiden valituksia metelöinnistä ja savun tunkeutumisesta asuntoihin. Päihtyneet näkyvät katukuvassa entistä enemmän. Se lisää turvattomuutta, ja se herättelee tunnereaktioita ympäristössä, tavallisissa kansalaisissa.

Kulutuksen kasvun kokonaishaitat tulevat näkyviin vasta paljon myöhemmin – ne sosiaaliset ja psyykkiset haitat. Päihdeongelman luonteeseen kuuluu, että ihminen pyrkii selviytymään mahdollisimman pitkään yksin. Taustalla vaikuttavat kulttuurinen häpeä ja asenne, jonka mukaan päihdeongelmat ovat niin henkilökohtaisia asioita, ettei niistä puhuta. Ihminen pyrkii mahdollisimman pitkään selviytymään piilotellen, puolustellen, salaten peitellen ja kaunistellen ja totuutta kiertäen. Kynnys hakea apua tai puhua, ottaa puheeksi ja avautua on tavattoman korkea. Joka tapauksessa kulutuksen kasvun hinta tulee olemaan kallis, ja lisääntyvään hoidon tarpeeseen vastaamiseen on tässä yhteiskunnassa varauduttava.

Syrjäytyminen, ulkopuolisuuden ja huono-osaisuuden lisääntyminen, vieraantuminen, on totta tänään ja tulevaisuudessa suomalaisessa yhteiskunnassa. Naisten alkoholinkäytön lisääntyminen on muuttanut syrjäytymisen luonnetta. Syrjäytyminen ei kosketa enää vain marginaalissa olevia miehiä, vaan yhä enemmän sosiaalisesti monipuolistuvaa ihmisryhmää. Se koskettaa perheitä. Syrjäytymisen sosiaaliset vaikutukset ulottuvat myös lapsiin ja heidän tulevaisuuteensa. Syrjäytymisen ja ulkopuolisuuden, yhteiskuntaan kiinnittymättömyyden syytä on päihdeongelman ohella muitakin., mutta kyllä päihdeongelman kasvu huono-osaistaa tänä päivänä ihmisiä enenevässä määrin.

Päihdetyö, sekä ehkäisevä, että korjaava työ on mitä suuremmassa määrin syrjäytymistä ehkäisevää työtä. Ongelmana on kuitenkin se, että päihdetyöhön ja sen toimintaedellytysten kehittämiseen ei tässä yhteiskunnassa suunnata riittävästi määrärahoja. Pahimmillaan se johtaa päihdehuollon sisälläkin käytäntöihin, joissa avunsaamisen kynnys kasvaa aivan liian korkealle nimenomaan niiden kohdalla jotka ovat pahiten syrjäytyneitä tai vakavammin syrjäytymisen uhan alla.

Päihdetyöhön suunnattu euro on syrjäytymisen torjunnan näkökulmasta sijoitus kokonaisvaltaisesti ihmisen parempaan elämään.

Syrjäytymisen ongelma niin kuin päihdeongelmakin koskettaa tämän päivän ihmisen koko elämän kaarta. Siksi päihde-ehtoisen syrjäytymisen ehkäiseminen on otettava todesta. Nyt on kehitettävä uusia toiminta- ja hoitomalleja, hyviä käytäntöjä alkaen lapsiperheiden ja pienten lasten äitien päihdeongelman torjunnasta ja jatkuen toisessa ääripäässä ikääntyvän väestön päihdeongelman ja sen myötä tapahtuvan syrjäytymisen ehkäisyyn ja hoitamiseen.

Päihdeongelmat ja päihdetyö on kuntatasolla otettava vakavasti. Nyt on päivitettävä kunnalliset päihdestrategiat ajan tasalle niin ennaltaehkäisevän kun myös korjaavan työn osalta. On määritettävä kuntakohtaisesti, mitä ovat ne toimenpiteet ja käytännöt, joilla vastataan tähän kasvavaan päihdeongelmaan, joka koskettaa yhä useampia päihteiden kanssa vaikeuksissa olevia ihmisiä ja heidän omaisiaan ja lisää syrjäytymisen ja huono-osaisuuden uhkaa yhteiskunnassa.

Kuntien budjetoinnissa tulee näkyä lisäys päihdehuollon määrärahoihin. Kuntapäätäjät arvioivat ongelmien pahenevan jo vuoden sisällä. Talousarviot ovat pahasti alimitoitettuja, mikäli ensimmäisen vuosipuoliskon jälkeen kunnassa laitospäärahat on käytetty tai avohoidossa jonotusajat vastaanotolle kasvavat, koska ei ole henkilöstöresursseja riittävästi vastata tarpeeseen.

Hoidon ja kuntoutuksen tarve tulee väistämättä kasvamaan ja se tieto ja todellisuus on viimeinkin otettava vakavasti vastaan.